

Sesi3n necrol3gica

En memoria del Ilmo. Sr. Dr.D. Vicente L3pez Merino

Celebrada el 18 de octubre de 2016

*3ngel Ll3cer Escorihuela**
Facultad de Enfermer3a
Universidad de Valencia

DIGNES AUTORITATS QUE PRESIDIU L'ACTE
FAMILIARS, ACADÈMICS, COMPANYS, DEIXEBLES, AMIGUES I AMICS DEL PROF. L3PEZ
MERINO

Parle en este acte com a testimoni de l'etapa universitària de Don Vicent coincident amb el procés d'estructuració i configuració inicial d'un nou centre universitari, l'EUI de la UV, del què ell fou director i jo el seu sots-director: una experiència compartida en la què ell era el cap del procés i jo el braç executor de les actuacions més directes al centre.

Vull fer unes consideracions relatives a esta etapa per dos motius: primer, perquè permeten conèixer aspectes del tarannà de Don Vicent que poden no estar reflectits al currículum més institucional; i també, per remarcar la història del mateix procés d'execució, la importància del qual ha estat ben manifestada pel mateix Don Vicent.

Ésta també va ser una etapa important en la seua vida universitària, i una etapa excel·lent per al nou centre universitari que, cal dir-ho, a partir d'estes dates seria el meu centre universitari fins a la jubilació. Fet que em permet analitzar en perspectiva l'aportació de la seua persona i els fets relacionats.

La pregunta clau és per què i com es va fer tot allò. On estava l'atractiu per a la motivació i la voluntat per portar endavant una tasca complicada i delicada per la seua naturalesa que requeria bastant dedicació?

Eixa és la qüestió que explica en bona part el fenomen històric d'este procés.

La resposta està en el què del procés: què significava portar endavant este projecte tan important des del punta de vista sanitari i universitari.

Jo coneixia bastants aspectes del tarannà de Don Vicent des de la meua etapa d'alumne intern als darrers cursos de la carrera. I des del principi l'he admirat.

Un tret definitori de la mestria de Don Vicent pel que causava tanta admiració era la importància que ell atorgava als processos dels fenòmens de la vida (biològics, socials, educatius..), importància que mostrava actuant i educant en la seua activitat quotidiana. Esta qualitat personal li donava un atractiu especial.

Sent jo estudiant de quart curs de medicina ens impactava la peculiaritat de la seua docència. En les classes teòriques d'aula, ensenyava els processos del coneixement concret de la matèria, implicant, quan calia, les "perles" dels fenòmens físics implicats en la biologia; la pizarra s'omplia de diagrames i algorismes. Allò ens donava el plaer, el goig, de l'adquisició d'un nou saber; saber, que a més, ens quedava ben consolidat en el record.

També t'involucrava en els processos. En la meua etapa d'alumne intern del grup de cardiologia de la càtedra, la seua receptivitat i el seu estímul per participar en el treball quotidià a la clínica t'involucrava en els processos del treball, aprenent a fer històries de malalts, confeccionant arxius d'històries clíniques i fent feines ben diverses que de gust i voluntàriament acceptaves sempre amb l'estímul de millorar les coses que ens inspirava Don Vicent; i ja l'aprenentatge era complet, consolidat. I és més, personalment, ja et senties com a un més dels membres del grup, aquell grup de metges de lligam indiscutible i d'admiració al mestre.

La meua admiració també hi venia pel seu tarannà humanista i de pensament global; i pel que significava la seua personalitat més enllà del món sanitari, que en aquells anys seixanta ja hi detectaves a les conferències d'un caire especial que donava en col·legis majors i residències, invitat per estudiants. Semblava un home compromés.

Aquell mestre era altra cosa que no mai havíem conegut els estudiants. Quins anys aquells, de descobriments tan interessants en un món universitari massa ple de rutines i banalitats!!

Després, ja mai més he estat fora dels cercles del mestre i l'he conegut en situacions ben diverses i de tots els colors i sabors, on podies observar el seu comportament, la seua personalitat, el seu tarannà..

En la meua etapa com a metge resident, vaig tenir la sort de fer moltes històries a malalts que després ell complementava. Així fou com vaig aprendre de la seua visió global del malalt. El malalt no tenia etiqueta de especialitat mèdica concreta.

La visió dels processos de les malalties s'inseria en el conjunt de la persona malalta; una visió harmònica dels processos de les malalties en el malalt concret i en el seu entorn social.

Esta visió harmònica i relacional també li agradava investigar-la en la part biològica. En aquells anys, primers dels 70, vaig iniciar directament de la mà de Don Vicent, la recerca de la relació de processos biològics alterats amb diverses funcions dels sistemes corporals: alteracions elèctriques y mecàniques cardíques i neuromusculars en les disfuncions tiroïdals i metabolopaties hepàtiques avançades; disfuncions ventilatòries de les malalties respiratòries i cardíques.... I al darrere de tot, les bases físiques i els càlculs matemàtiques de les funcions normals i alterades.

Per tot açò que he contat considere que a Don Vicent se'l pot relacionar amb l'interés pels processos dels fenòmens i les actuacions; aquest podria ser un binomi definitori: Don Vicent i els processos

I en les converses dels moments d'esplai apareixen les seues visions dels fenòmens vitals, socials, polítics, culturals... els pensadors, els filòsofs.... Li detectaves fàcilment l'escepticisme, el dubte; creia en els resultats de les accions, no de les promeses. Home íntegre, no es venia a ningú.

Però no es tractava solament de l'home del saber i del saber fer. La grandesa de Don Vicent era fer, transformar, avançar, créixer en tot. En una paraula: actuar.

I és ací, amb este bagatge del coneixement del mestre on connecte amb la història viscuda amb ell en el procés de creació de l'EUI.

Als finals dels anys 70, al poc de ser creada la EUI de la UV, el rector Colomer li demanà ser director del centre amb una relativa urgència després de la mort inesperada del primer director, el professor Caballé. I ho va acceptar. A primers del 79, sent jo Prof Aj de Classes Pràctiques de Patologia Mèdica de la Facultat de Medicina de València, un dia vingué a veurem i a parlar-me d'un "assumpte que ell considerava summament important i interessant": una història d'un procés de canvi, de transformació d'una branca del saber que entrava a la universitat: tot el món de la infermeria. I ho diré amb les seues paraules tretes de la carta que em va escriure, ara fa dos anys, amb motiu de la meua jubilació de la Facultat d'Infermeria i Podologia de la UV, recordant el procés d'aquella etapa:

"... El cambio en la filosofía y fundamentos fué total y laborioso, y por tanto, histórico ya que una profesión, antes ligada íntimamente a los médicos, casi como secretarios-ayudantes de los mismos, pasó a girar alrededor del enfermo. El enfermero

era como el procurador del paciente en el área sanitaria, comprometido en atender sus necesidades primordiales para la vida en la enfermedad.

Este cambio radical que ocurrió en la época llamada de la transición histórica española, fué en el terreno de la enfermería un cambio revolucionario que obligadamente fué radical en el plan de estudios, el organigrama y el funcionamiento autónomo de sus centros universitarios.. “

Donaré alguns detalls del canvi radical en l'organigrama i en el funcionament autònom del centre:

-reunions de treball del professorat per pensar, repensar i elaborar les matèries, - assemblees de participació creatives,

-participació dels representants dels estudiants en l'anàlisi del resultat dels cursos anteriors. Feed-back, molt de feed-back.

-invitació a professors innovadors d'altres centres universitaris, per a matèries que es precisaven per a modernitzar els currículum de la carrera i estaven per la tasca de posar nous fonaments: salut pública, sociologia, ciències de la conducta, idiomes de valencià i anglés, biofísica, bioestadística, fonaments d'infermeria..

Havia que aconseguir això que ara es diu desaprendre matèries i maneres caduques, inapropiades i insuficients per a aprendre millor allò que es necessitava objectivament.

El procés executiu d'aquella etapa no fou fàcil. Les barreres per al canvi eren d'esperar, des de diversos fronts, interns i externs. I tampoc tot era dolç en la nostra relació directiva; de vegades hi havia desacords i algun pesar que altre. Era, necessàriament, el preu de la sinceritat, pròpia de l'amistat i de l'entrega a l'objectiu que perseguíem.

Però la determinació per actuar en esta línia era clara i les decisions i execucions tenien el recolzament del desig i la voluntat ferma de transformar per a millorar la sanitat, la universitat i la societat a la que servíem.

Ens reconfortava el fet de sentir-nos responsables d'un procés necessari. Fa dos anys, en les converses ocasionals que teníem a sa casa, els dos sentíem satisfacció personal per haver complit amb la societat en aquella etapa històricament tan important. Això el feia feliç.

Després del relleu de Don Vicent com a director, no mai hem deixat la comunicació directa iniciada des de la meua etapa d'estudiant.

Noves situacions professionals i personals enriqueixen el meu coneixement de la seua persona i dels seus valors i qualitats. L'admiració encara creixia als darrers anys

quan estava impedit físicament: jo no he conegut una voluntat tan ferma per recuperar, encara que fos mínima, una funcionalitat motora per tal de caminar; ni tanta voluntat per viure a la seua edat i amb el seu estat de salut tan precari. Sempre Don Vicent.

I, per acabar, dire un compendi del que personalment puc dir d'ell, per tot el que he pogut apreciar:

home d'una alta sensibilitat,
que estava amb la gent,
que es mostrava com un home,
que es mostrava en el treball quotidià,
home generós, molt generós,
home que sabia dimensionar,
home de mètode,
home creatiu,
home que invitava a l'acció,
que t'involucrava en els processos,
home de riquesa intel·lectual,
d'una gran força moral,
home refent de la responsabilitat,
home del dubte i la reflexió,
home que ha sabut gaudir fen el que li ha tocat fer,
home de compromís social.

I crec que eixa és la grandesa de Don Vicent per la que perviurà.

Gràcies per l'atenció.

=====